

(דף ח' ע"א) וצנכורות (דף כ"ג ע"ג) דכפל הלשון עשר תעשר צעני מעשרות הכתוב מדבר אחד מעשר דגן ואחד מעשר צהמה וע"כ יש לומר דכפילות הלשון של יעקב אבינו ה' כוון על מעשר דגן ומעשר צהמה, אבל מנ"ל לומר דה' כפל הלשון צעני חיוצ חומש, עכ"ל:

ולענ"ד צהה דהנה מה דלומר יעקב אבינו עשר אעשרנו קאי אחרי שיהי' וצנתי צלום אל בית אבי שיכנס חזרה לארץ ישראל ואז עשר אעשרנו, ומסתמא ראה כבודו הרמה מ"ש שם הרמז"ן, נמצא דליירי במקום שיש חיוצ מעשר דגן ומעשר צהמה ולכאורה שפיר הקשה, אבל צלמת חין מקום לומר כן, דהא אצות הקדושים קיימו כל התורה, כדאיתא בגמרא ומדרשי חז"ל, וא"כ חיוצ של מעשר דגן ומעשר צהמה חין לכלול צתור שם נדר דכתיב וידר יעקב נדר, כי מן הדין מחויב דקיים כל דיני התורה, ולאו בגדר נדר יש להקרא, אלא צע"כ דהא דלומר יעקב צתור נדר היינו לצד מחיוצו של מעשר דגן ומעשר צהמה, והיינו שכל מה שירויח מהממון שיהי' לו לפרנסה עשר אעשרנו, ושפיר דייקו מכפילות הלשון דהלל ממה שמריות, הו"ל לומר עשר לך, ע"כ שפיר דייקו מזה דחייב לתת חומש מהרוחם שמריות וא"ש:

אגב אזכיר צהה מה שאמרתי דבר יקר על מה שהעיר חד מרזני קשישאי על אסיפה גדולה צמה דלמרינן בגמרא המצוה ולמה לא נאמר הלשון הנודר או הנודק, או הנותן אל יתן יותר מחומש. ואמרתי צהה, דהנה איתא בגמרא מונוטיו של אדם קצוצין לו מר"ה עד ר"ה, חוץ מהולאת שצות ויו"ט, והולאת צניו לת"ת, וכתבו הראשונים דלאו דוקא צניו אלא גם להחזקת תורה צעני אחרים, כל המוסף מוסיפין לו, נמצא דאם מחזיקין תורה, אינו ינוכה מהשצון הקצוצ צר"ה, ולפ"ז א"ש דיש חילוק בין הנותן לקיום מצות נדקה, בין הנותן להחזקת התורה, דאם נותן ומפרנס לעניים נותן ממה שקצוצ לו צר"ה, ואם נותן עבור החזקת תורה חין מחשצין הקצוצ לו צר"ה, והוי רק צתור גמילות חסד כיון שמוסיפין לו על זה משמים, ע"כ זהו שמדייקין בגמרא המצוה היינו שצאם נתינתו הוא מצוה ממה שקצוצ לו צר"ה אזי יש גבול לתת רק חומש, והטעם דשמא כשיתן יותר יעני צעמו ח"ו, אבל צאם נותן מכספו צהחזקת תורה שאינו מצוה מהקצוצ עבורו, ורק צתור גמילות חסד לשעה ולזמן מועט, אזי חין שיעור לנתינתו כיון דיש לנו הצטחת חז"ל כל המוסף מוסיפין לו, ואין שום חשש ח"ו שיעני מזה כי הקצ"ה צטוח ונאמן שיקיים את דברי

ישראלים, שמוטל על איש ישראל שיהי' להם חופן לחיות ולפרנסם, עכ"ל:

הנה שמחתי שיש מעורר צהה, אבל צאם יכולים להשיג צעלי מלאכות מאו"ה צול הרצה מן צעלי מלאכות מאחיו צנ"י לא מלאכת שום מקום לחייב את איש ישראל צדווקא להוילא הולאה עד כדי כך, כי על עצמו יש ג"כ מצוה להחיות, והלא אם צעל מלאכה מאו"ה יכול להוילא כ"כ, למה הצעל מלאכה של ישראל יבקש ציוקר כ"כ, ומניין לו לכל אלה. והגם שמלאכתו כי אלו"ז צעל תשו' הרמ"א כתב דאפי' העכו"ם מוכר צול מצוה לקנות מישראל והוא מקרא דכתיב צתורה קנה מיד עמיתך עי' מ"ש צתשו' הרמ"א (סימן יוד) עיי"ש, עכ"ל נראה דיש חילוק בציוצו מזה הוילא העכו"ם, וצלמת יש לומר דנכנס בגדר חולאה, ויש להאריך צהה, ורק זה ודאי צאם הוא חילוק צחמישים אחוים לית דין מקום לעיין וצדאי מותר לקחת צעל מלאכה מאו"ה, וצאם לצו נקפו ישאל עוד רצנים מוצהקים, וצאם אחרי כ"ז רצונו צדוקא לעשות לפנים משורת הדין, הנני לומר דצהה לא יקרא חסיד רק לשוטה יקרא, ואף לא חסיד שוטה, שאין נאה לנרף שם חסיד צכזה. — ועי' תוס' ע"ז (דף כ' ע"א) ד"ה ורצי מאיר ההוא אינטריך דלהקדים נתינה דבר למכירה דנכרי וא"ת וכי אם יש לו לאדם חפץ למכור יתנו לגר קודם שימכרו לעכו"ם והלא אפילו לישראל אינו מצוה על כך כו' עיי"ש, הרי מצוה דבר צדצר מועט שייך להפסיד צעניל חצירו ישראל וגם לגר צעניל שאתה מצוה להחיותו שייך צדצר מועט לא כן צאם הוא ענין חילוק צממון הרצה:

ידידו הדורשה"ט ומצרכו צכל טוב תמיד, אצרהם צנימין זילצערצערג אצד"ק פיטצצורג

סימן נט.

צצוד ידי"כ הרצ הגלון המפורסם כו' כש"ת מוהרי"ז צכנוצין יליד לאחזא.

ע"ד שהעיר צמה דאיתא צמס' כתוצות (דף ל' ע"א) צמימרא דרצ אילעא צלושא התקינו המצוה אל יצוה יותר מחומש, ולמרינן רצ נחמן ואיתמא רצ חאל צר יעקב דיש ראי' מקרא דכתיב וכל אשר נתן לי עשר אעשרנו לך שנתן יעקב אבינו שני עישורין והוי לי' חומש עיי"ש, והקשה כתה"ר מניין לנו דיעקב אבינו נתן חומש דילמא כוון כפילות הלשון עשר אעשרנו לך למה דאיתא בגמרא ר"ה

הז"ל כי כן כרת הקצ"ה שיקיים דברי הז"ל, ושמעו ממני הרצה גדולי ישראל וקלסוהו:

ומ"ש ליישז קו' התורה תמימה צמה דליתא צגמרא סוטה (דף י"ד ע"א) דרש ר' שמלאי מפני מה נתאווה משה רבינו לכנס לארץ ישראל וכי לאכול מפריה או לשצוע מטובה הוי לריק, והקשה הלל תקנו צאמת הצרכה מעין שצע וצנה ירושלים כו' ונאכל מפריה ונשצע מטובה, ולפי קו' הגמרא אין מהראוי לנקה תכלית שציעת הפירות, ותי' כתי"ר דצאמת הכוונה כתירוצ דגמרא שם לקיים מצות התלויות צארץ וזהו לאכול מפריה ונשצע מטובה עכ"ד. ואינו מוצן תירוץ דהלל תי' הגמרא הוא למצות התלויות, ולא לאכול מפריה ולשצוע מאכילת טוב הפירות, ואנו אומרים צצרכת מעין שצע כמו צקו' הש"ס לאכול מפירות ולשצוע מטוב הפירות:

ונראה ליישז קו' התורה תמימה צפשטות דמתחילה נאמר והעלנו לתוכה ושמחנו צצנינה, היינו דעוד קודם אכילת הפירות ושציעה מטובה, ישמח צצנינה, והיינו הפירוש צאמת צשמחת קיום התורה הן ע"י צנין המקדש שהוא ממצות התלויות צארץ, וגם שמחת קיום המצוה צמצות צנין הארץ, הוץ מצנין ציהמ"ק צצנה הארץ ויש קיום מצות תרומות ומעשרות, ואח"כ לאכול מפריה ולשצוע מטובה, אצל לא התכלית סתם אכילת פירות רק שמחת קיום המצות תחילה ואח"כ צודאי יכול להנות מהפירות, וגם אח"כ יש מצוה צאכילתם למען תלמד ליראה, אצל ודאי רק אחרי שיש שמחה מהכנסת לארץ ומשמחת הצנין אזי יש גם לשמח צאכילת הפירות, וקו' הגמרא צסוטה וכי לאכול מפריה הוא לריק היינו צלי תכלית קיום המצוה וצרור:

אגב אכתוב מה שז"ל ליישז מה דמקשין צגמרא צתשוצת הקצ"ה למשה רבינו כלום אתה מצקש אלא לקבל שכר מעלה אני עליך כאלו עשיתם עיי"ש, הלא החיוצ מוטל לעצוד את הקצ"ה שלא ע"מ לקבל פרס, וצודאי משה רבינו ה' עוצד שלא ע"מ לקבל פרס, ולצסוף תשוצת הקצ"ה כלום אתה מצקש אלא לקבל שכר, ועי' מ"ש אה"ז מהרש"א צקו' זו:

ולענ"ד נראה צזה דצצר אמרתי צארוכה דנהי דאמרי' צצמתי' אל תהיו כעצדים המשמשים את הרצ ע"מ לקבל פרס, עכ"ז ישנו אופן לעצוד צצשצון קצלת פרס, דהנה יש לדקדק צצמתי' דהו"ל למימר אל תהיו משמשים את הרצ ע"מ לקבל פרס ולמה הוסיף צצמתי' מלת עצדים, ע"כ נ"ל לומר די' חילוק צין חיוצ המצות שמוטל על האדם לעשות

צתור עצד היינו מצות המוטלות על איש פרטי אלו מצות הן צחינת עצד אין לעשות צשציל קצלת שכר, אצל מצות למשל להיות מוצה הרצים ללמוד עם חצירו תורה להרצות לקח וצצרא או לצכות צקיום מצוה לחצירו, זאת אין מכוונה צתור חיוצ כמו עצד לרצ, רק זאת הוא תואר רצ ואינו נכנס צסוג עצד, זאת יש מקום לקצלת שכר:

ומעתה מוצן שפיר, דאמרינן צגמרא אלא כך אמר משה הרצה מצות נצטוו ישראל ואין מתקיימין אלא צארץ ישראל, אכנס אני לארץ כדי שיתקיימו כולן על ידי, זאת אומרת כמו שהתורה ניתנה על ידי משה ולמד עם ישראל כל התורה, וצפועל ממש ללמוד למעשה מצות התלויות צארץ ולצכות את קיום המצות לכל ישראל על ידו של משה רבינו, על זה שפיר אמר הקצ"ה למשה כלום אתה מצקש אלא לקבל שכר היינו דזהו לאו צתור עצד רק צתור רצ ולצכות הרצים אשר צזה מותר עפ"י התורה לקבל שכר, מעלה אני עליך כאלו עשיתם, ודצרים צרורים:

סימן ס.

צצוד ידידי היקר הרצ הגאון
מוה"ר צצי הירש טעוועל שליט"א.

קבלתי ספרו ציון לנפש על מס' צרכות וראיתי צראשית דצריי שהאריך למה אין אומרים צרכה על מ"ע דק"ש וכתב משום דקצלת עול מצות הוא אחר קצלת עול מלכות שמים, ומשו"ה קדמה שמע לוהיה אם שמוע כדליתא צצמתי' ע"כ ל"ש צקיום מצוה זאת לצרך אשר קדשנו לקרוא קר"ש כיון שקודם קיום מצוה זאת עדיין לא הגיע לקדושת המצות, רק אחר קיום מצות קצלת עול מלכות שמים, עכ"ד:

הנה דצר חכמה דיצר כתי"ר, אצל צאמת אין להאמר כן דהא כשאמרו ישראל נעשה ונשמע ה' קצלת עול מלכות שמים הכללית, ומאז כשעמדו ישראל צמעמד הר סיני ה' קצלה אומיתית, וחייצנו צכל מצות התורה, וע"כ יש לצרך מאז על כל המצות, הגם שנצטוינו צכל יום ויום לקבל עלינו עול מלכות שמים שלימה, וצכל יום ויום יהי' כחדשים, אצל חלילה לומר שהקצלה ראשונה נפסק, ואפילו מי שחינו מקבל עליו עול מלכות שמים צכל יום ויום, ישראל הוא צכל חיוצ מצות מהקצלה ראשונה, וע"כ אין זה טעם למה לא נתקנה צרכה על מצות קר"ש: